

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
_____ 2024 року

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації, протокол № 9
від 08 квітня 2024 р.
В. о. завідувача кафедри

Марина НАВАЛЬНА

РОЗГЛЯНУТО
Гарант ОП «Журналістика»
Світлана ХАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української та зарубіжної журналістики»

Галузь знань: 06 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 061 «Журналістика»

Освітня програма: 06 «Журналістика»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник – канд. пед. наук Чумак Т. М.

Київ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ Інна САВИЦЬКА
«_____» _____ 2024 року

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації, протокол № 9
від 08 квітня 2024 р.
В. о. завідувача кафедри

Марина НАВАЛЬНА

РОЗГЛЯНУТО
Гарант ОП «Журналістика»
_____ Світлана ХАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української та зарубіжної журналістики»

Галузь знань: 06 «Гуманітарні науки»
Спеціальність: 061 «Журналістика»
Освітня програма: 06 «Журналістика»
Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник – канд. пед. наук Чумак Т. М.

Київ – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Історія української та зарубіжної журналістики

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>061 Журналістика</i>	
Освітня програма	<i>Журналістика</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	іспит (5 семестр, 3 курс)	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>год.</i>
Лабораторні заняття	- <i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>год.</i>
Індивідуальні завдання	- <i>год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу «Історія української та зарубіжної журналістики»:

Ознайомити студентів з історією розвитку української та зарубіжної журналістики, етапами її становлення, історичним контекстом виникнення преси в Україні та за рубежом. Дати загальну картину розвитку вітчизняних та зарубіжних медіа, інфраструктури.

Основні завдання:

- вивчити основні історичні етапи розвитку української та зарубіжної журналістики.
- показати динаміку розвитку вітчизняних та зарубіжних медіа в умовах конкретно-історичного періоду;
- домогтися засвоєння студентами основних знань з дисципліни;
- дати основні знання про історичне мислення в контексті дисципліни;
- показати варіативність та складність розвитку українських та зарубіжних медіа з огляду на їхню залежність протягом ХХ століття від різних держав, ідеологій та політик;
- ознайомити студентів із методами роботи з аналізу історії преси.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- роль і місце журналістики в системі знань студента;
- історію формування українських та зарубіжних медіа;
- вплив ідеології на журналістську творчість;
- основних діячів – творців журналістики;
- різноманітність наукових підходів до вивчення історії української та зарубіжної журналістики;
- особливості існування української журналістики в різні історичні періоди;
- способи впливу на аудиторію в умовах тоталітарності;
- специфіку діяльності українських медіа в період перебудови;

вміти:

- застосовувати теоретичні та історичні знання у своїй практичній діяльності;
- аналізувати явища, що відбувались в історії журналістики;
- володіти навичками аналізу журналістських матеріалів із використанням історико-типологічного методу;
- використовувати різноманітні підходи до аналізу системи та класифікації як української, так і зарубіжної журналістики.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких програмних результатів навчання (ПР):

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	тижні	денна форма					Заочна форма					
		у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Становлення і розвиток світової журналістики.												
<p>Тема 1. Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження Основні підходи до періодизації історії світової журналістики. Пражурналістські явища греко-римської античності. Основні політичні центри середньовічної Європи та формування періодичних видань. Публіцистика нового Заповіту. Візантійська ранньохристиянська та язичницька риторика.</p>	1	2	2			4						

<p>Тема 2. Європейська журналістика у XVII-XIX ст. Формування газетно-журнальної справи. Культурно-історичні передумови виникнення газет у Німеччині. Цензурна політика. Французька преса XVII ст. Англійська преса XVII ст. Розвиток преси під час Англійської буржуазної революції. Німецька журналістика XVIII ст. Французька преса XVIII ст.</p>	2	2	2			4					
<p>Тема 3. Північноамериканська журналістика XVII ст. – XVIII ст. Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Преса під час війни за незалежність. Головні тенденції редакційно-видавничої політики періоду Реконструкції. Формування національної преси в напівколоніях і колоніях. Зародження преси в колоніальних володіннях. світські та місіонерські видання для місцевого населення. Періодичні видання колоній та напівколоній.</p>	3	2	2			4					

<p>Тема 4. Еволюція світових ЗМІ у XIX-XX ст. Докорінні зміни в зарубіжній журналістиці XX ст.</p> <p>Особливості розвитку ЗМІ в країнах Європи, Азії, Америки та Африки. Тенденції еволюції ЗМІ.</p> <p>Вплив мілітаристської, шовіністичної та тоталітарної ідеології на світову систему журналістики першої половини XX століття: перевага пропаганди в журналістській діяльності; технізація, інтеграція, перетворення на головну галузь в інформаційному суспільстві – основні риси журналістики другої половини XX століття. Глобалізація інформаційних процесів. Комунікаційні інновації XIX ст. Поява масової журналістики. Поява інформаційних агентств. Виникнення нових газетних жанрів і форм.</p>	4	2	2			4							
<p>Тема 5. Розвиток західної преси у XX ст.</p> <p>Типологічна еволюція періодики. Чинники стрімкого розвитку друку на початку XX ст. Феномен «нового журналізму». Розвиток нових жанрів журналістики Перші регулярні передачі напередодні I світової війни. Становлення телебачення і ЗМІ.</p>	5	2	1			4							

<p>Тема 6. Електронні ЗМІ у глобальних комунікаційних процесах. Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Радіожурналістика ХХ ст. Формування електронних ЗМІ та їх вплив на розвиток журналістики в світі. Тележурналістика. Зародження, становлення і розвиток радіо і телебачення в Україні через призму загальносвітових процесів і тенденцій.</p>	6	2	1			4						
<p>Тема 7. Визначальні тенденції розвитку світової журналістики II пол. ХХ ст. Світові школи журналістики Розвиток телевізійної мережі. Громадське телебачення в Європі. Сучасні тенденції і проблеми формування суспільного мовлення в Україні. Сучасна комунікаційна політика Росії в Азії, Європі та світі. Інформаційна політика Росії щодо України та на пострадянському просторі. Журналістика і пропаганда як визначальна ознака імперської політики в інформаційну епоху: протиріччя доби глобалізації.</p>	7	3	2			6						

<p>Особливості формування, тенденції формування світових шкіл журналістики. Основні школи світової журналістики, їх представники та здобутки.</p>												
Модульна контрольна робота	7		2									
Разом за змістовим модулем 1	60	15	15			30						
Змістовий модуль 2. Розвиток української журналістики.												
<p>Тема 1. Українська журналістика на межі XIX-XX ст. Громадівський рух у Наддніпрянській Україні у 1860-90-ті роки. Видання журналу «Основа». Валуєвський циркуляр та Емський указ. «Записки Юго-Западного отдела ИРГО». Український часопис «Громада» (1788-89 рр.). М. Міхновський «Самостійна Україна». Створення перших українських політичних партій та партійних видань: РУП, РУРП, УРП, УСДП.</p>	1	2	2			4						

<p>Тема 2. Революція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях. Маніфест Ніколая II. Оголошення свободи друку в маніфесті. Українська «Громада» на Полтавщині на чолі з братами Шеметами. Другий український часопис «Рідний край». Перший український щоденний орган під Росією «Громадська Думка» (Б. Грінченко). Газета «Рада». Партійна преса: тижневик «Слово» – центральний орган УПСД.</p>	2	2	2			4						
<p>Тема 3. Перша світова війна і українська преса. Доля української преси на східних українських землях під Росією. Преса Українських січових стрільців (УСС). Союз Визволення України (СВУ) та його "Вістник". Преса полонених українців у таборах Австро-Угорщини та Німеччини. Українська преса в чужих мовах під час першої світової війни.</p>	3	2	2			4						

<p>Тема 4. «Медовий рік» української журналістики. Гетьманщина та початок занепаду вільної української преси. Революція 1917 р. і відродження української преси під Росією. "Нова Рада". "Робітнича газета". "Боротьба" і "Народна Воля". Територіальне розгалуження суспільно-політичної преси. Дальший розвиток за змістом і місцем видання. Преса, що виходила поза межами України. Українська преса на Кубані. Українська преса в чужих мовах.</p> <p>Стаття С. Єфремова у «Новій Раді» «Хресною пугтю». «Вісник ради народних міністрів». Закон Директорії «Про державну мову в УНР». Боротьба України за незалежність, більшовицька окупація та зародження радянсько-партійної преси в Україні: від ленінської «Іскри» до «Правди».</p>	4	2	2			4						
--	---	---	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--

<p>Тема 5. Партійно-радянська преса в Україні. Преса періоду культу особи.</p> <p>Ленінський період: "О программе местных газет". Циркуляри ЦК РКП(б); "Об обращении серьезного внимания на периодическую печать" і т.п. Жанрова палітра газети «Правда». Народження фейлетону в радянській пресі. Партійна преса як чинник народження тоталітарних культів та як жертва тоталітарного режиму.</p> <p>Газети «Правда» та «Комуніст» на «боротьбі внутрішнього фронту» за індустріалізацію, колективізацію: обраність тем, цензура, «неправдива журналістика», «обрана правда».</p> <p>Радянська преса як слуга влади. Широке застосування масових форм редакційної роботи: «переклички», огляди, рейди. Масова участь добровільних кореспондентів.</p> <p>Радянська преса з точки зору нормативних теорій медіа.</p>	5	2	2			4							
--	---	---	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--

<p>Тема 6. Українська журналістика часів Другої світової війни. Партиїно-радянська преса після Другої світової війни. Перебудова в країні та в історії преси. Радянська офіційна преса, партизанські видання, обласні газети обкомів КПУ. Газета незалежників Галичини «Самостійна Україна». Інформаційне агентство ТЕЛЕПРЕС. Радіо під час війни як механізм інформування та засіб мобілізації. Окупаційна преса часів війни. Преса періоду повоєнної відбудови: основні теми, цензура, ждановщина, боротьба з «українським буржуазним націоналізмом», антицерковна кампанія, лисенківщина, боротьба з космополітизмом. Особливості хрущовської «відлиги»: боротьба з культом особи. Шістдесятники та дисиденти. Українська національна патріотична преса періоду застою: «Український вісник» (1972), журнал «Кафедра», альманах «Євшан-зілля», «Народна газета», «Віче». Початок процесу розділення газет. Створення альтернативних ЗМІ. Трансформація радянської преси. Поява ринку преси в Україні.</p>	6	2	1			4						
--	---	---	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--

Тема 7. Становлення української журналістики в незалежній Українській державі. Національні ЗМІ України. Збільшення ефективності преси. Проблеми українського національного медіапростору. Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	7	2	1			6						
Модульна контрольна робота	7		2									
Разом за змістовим модулем 2	60	15	15			30						
Усього годин	120	30	30			60						

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Перші інформаційні центри у Західній Європі: Італії, Німеччині, Франції. Передумови виникнення книгодрукування	2
2	Становлення журналістики в країнах Латинської Америки, Азії та Африки	2
3	Історія становлення і розвитку ЗМІ в США. Зростання ролі засобів масової комунікації у ХХ ст.	2
4	Національні особливості системи ЗМК Великобританії, Франції, Німеччини	2
5	Особливості розвитку ЗМІ на рубежі ХХ і ХХІ ст.	2
6	Електронні ЗМІ у глобальних комунікаційних процесах.	2
7	Тенденції розвитку світової журналістики початку ХХІ ст.	3
8	Національні особливості систем ЗМК	2
9	Аналіз Валуєвського циркуляра та Емського указу про заборону української мови. Читання Маніфесту Ніколая 2: аналіз причин, результатів для створення умов розвитку української преси	2
10	Аналіз тексту М.Міхновського «Самостійна Україна»	2

11	Гетьманщина та початок занепаду вільної української преси.	2
12	Партійно-радянська преса в Україні: специфіка, завдання, розвиток тощо. Преса періоду культу особи: журналістика як слуга влади.	2
13	Українська журналістика часів Другої світової війни: джерела, особливості, форматність, зміст. Партійно-радянська преса після Другої світової війни: від повоєнної відбудови до перебудови. Перебудова в країні та в історії преси.	2
14	Становлення української журналістики в незалежній Українській державі. Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	3
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження	3
2	Європейська журналістика XVII ст. Зарубіжна журналістика епохи Просвітництва XVIII ст	3
3	Північноамериканська журналістика XVII-XIX ст. Становлення журналістики в країнах Латинської Америки, Азії та Африки	3
4	Розвиток періодичної преси Росії в XVIII-XIX ст.	3
5	Докорінні зміни в зарубіжній журналістиці XX ст.	3
6	Еволюція світових ЗМІ у XIX - першій половині XX ст.	3
7	Розвиток західної преси у першій половині XX ст.	3
8	Електронні ЗМІ у глобальних комунікаційних процесах. Становлення і розвиток радіомовлення	3
9	Визначальні тенденції розвитку світової журналістики II пол. XX ст. – поч. XXI ст.	3
10	Національні особливості систем ЗМК	3
11	Світові школи журналістики	3
12	Українська журналістика на межі XIX-XX ст.	3
13	Революція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях	3
14	Перша світова війна і українська преса.	3
15	«Медовий рік» української журналістики.	3
16	Гетьманщина та початок занепаду вільної української преси	3
17	Преса Західної України між світовими війнами	2
18	Партійно-радянська преса в Україні.	2
19	Преса періоду культу особи.	2
20	Українська журналістика часів Другої світової війни.	2
21	Партійно-радянська преса після Другої світової війни. Перебудова в країні та в історії преси.	2
22	Становлення української журналістики в незалежній Українській державі. Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	2
	Разом	60

5. Засоби діагностики результатів навчання:

модульні тести;
реферати;
захист лабораторних та практичних робіт;
іспит.

6. Методи навчання

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (створення та представлення презентацій, самопрезентацій, колективне обговорення проблем, студентські наукові конференції, захист творчих проєктів);
- наочний метод (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання

усне та письмове опитування;

- письмовий контроль (письмові відповіді на питання, виконання пошукових завдань; модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань);
- модульне тестування;
- проблемні питання;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- підсумковий контроль знань (екзамен).

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ від 22.12.2024 р. № 6).

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74 -89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **РНР** (до 70 балів): **РДИС = РНР + РАТ**.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 061 «Журналістика».
2. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4679>)
3. Опорні конспекти лекцій і їх презентації;
4. Підручники, навчальні посібники, практикуми.
5. Методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти;
6. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни;
7. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939. К.: Либідь, 2019. 362 с.
2. В епіцентрі подій – журналіст. Громадсько-політичне видання./Упорядники В.Чамара, В.Іншаков. Дніпро: Журфонд, 2019. 400 с.
3. Владимиров В. М. Історія української журналістики (1917–1991): Навч. посіб. К. : МАУП, 2019. 174 с.
4. Горєвалов С. І., Крупський І. В. Українська військова журналістика: становлення і роль у національно-визвольних змаганнях за утворення самостійної держави (1914–1920). Л.: Військовий ін-т при Держ. ун-ті “Львівська політехніка”, 2017. 216 с.
5. Животко А. Історія української преси: Навч. посіб. для студ. журналістики вищ. навч. закл. / М. Тимошик (упоряд.). К.: НВЦ “Наша культура і наука”, 2019. 368 с.
6. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДУ, 2020. 285 с.
7. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ: «Компанія ВАІТЕ», 2019. 118 с.
8. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів, 2020. С.128.
9. Казакова Т. Історія зарубіжної журналістики : методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ, 2021. 19 с.
10. Крупський І.В. Національно-патріотична журналістика України. (Друга половина XIX перша чверть XX ст.) Львів: Світ, 2020. 186 с.

11. Мас-медіа України Mass media of Ukraine / О. Волошенюк та ін.: Українське бюро Європейського інституту мас-медіа, Київське наукове товариство ім. Петра Могили. К.: ТОВ «К.І.С.», 2020. 304 с.
12. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. К.: Україна, 2018. 384 с.
13. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Чотири століття британської журналістики // Наукові записки Інституту журналістики. Том 9 (жовтень-грудень). К., 2002. С. 191–228. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції // Наукові записки Інституту журналістики. Том 10 (січень-березень). К., 2023. С. 159–212.
14. Мелешенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. К.: Грамота, 2021. 72 с. (Сер.«Словник»).
15. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. Харків: Прапор, 2021. 320 с.
16. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіа-дослідження Х.: Прапор, 2018. 512 с.
17. Москаленко А. З. Теорія журналістики. К.: Експрес-об'ява, 2020. 334 с.
18. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні. / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. Київ: Юридична думка, 2020, 384 с.
19. Преса боротьби й ідеї (західноукраїнська публіцистика першої половини ХХ століття) / Збірник текстів. Львів, 2019.
20. Українська журналістика в іменах: У 2т./ За ред. М.М. Романюка. Львів, 2019.
21. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / За заг. ред. проф. В. І. Шкляра. К., 2019. 140 с.
22. Україна на шляху до Європи. Колектив авторів./ Упорядники В. Шкляр, А. Юричко. Київ: Етнос, 2019. 496 с.
23. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра. Науково-популярне видання. / За заг. ред. Чижа І.С., наук. ред. Карабанова М.М. Київ: «Дирекція ФВД», 2019. 648 с.
24. Федченко П. М. Преса та її попередники. Київ: Наукова думка, 2020. 350 с.
25. Хітрова Т. В. Історія зарубіжної журналістики: навчально-методичний посібник / Т. В. Хітрова. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 155 с.
26. Чиж І.С. Україна: шлях до інформаційного суспільства. Київ: Либідь, 2018. 288 с.
27. Чиж І.С. Не збудуєш словом, коли руйнуєш ділом. Київ: Либідь, 2018, 432 с.
28. Юрійчук Є. П. Становлення і характер радянської влади в Україні. Історико-правові аспекти (1917–1922 рр.). К.: ІЗМН, 2018. 123 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://dspace.nbuiv.gov.ua/> (Наукова електронна бібліотека).
2. <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk> (Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів).
3. <http://www.cir.org>. (Columbia Journalism Review).
4. <http://www.fair.org>. (Fairness and Accuracy in Reporting).
5. <http://www.inter.ua/ua/> (Офіційний сайт ТРК «Інтер»).

2. <http://www.ifj.org>. (Міжнародна Федерація журналістів (IFJ – International Federation of Journalists)).
3. <http://www.ji.lviv.ua> (Незалежний культурологічний часопис «І»).
8. <http://www.mediachannel.org>. (Media Channel). 19. <http://mediaed.org>. (Media Education Foundation) 20. <http://www.mediakrytyka.info> («Медіакритика» – видання Інституту екології масової інформації ЛНУ ім. Івана Франка).
9. <http://www.presswise.org.uk>. («Press Wise Trust»). 22. <http://www.1plus1.net/> (Офіційний сайт ТРК «1+1»).